

Stoletnica rojstva Ivana Cankarja 1876-1976

*Deset let, mislim, da je že minilo;
samotnih let. Zašel sem v tuje kraje,
na klanec brez počitka in postaje;
kar je grenkob, to srce jih je užilo.*

*Kaj se očem je trudnim zasvetilo?
Ti si, ki sem te sanjal trepetaje,
jesenska sladka luč za mrtve maje,
za sto trpljenj stokratno povračilo...*

*Vse to je le spomin od onstran jarka;
bolnik že sluti večnosti sijaj
in predno mu oči zatise starka,
odgrne jim gospod nebeški raj,
v bolest poslednjo sije luč prežarka —
še en smehljaj, nič več na vekomaj.*

Ivan Cankar
(prireديل Boris Premk)

Središčna postava slovenske moderne in največji mojster slovenske besede Ivan Cankar se je rodil na Vrhniki, v propadajoči obrtniški družini Trškega krojača. Cankarjeva otroška leta so bila polna grenkobe, okusil je grenak okus tujine, hudo in krivičnosti tedanjega družbenega reda.

Cankarjevo delo je bilo en sam spopad z buržoazijo, njenimi nazori in predsodki o politiki, kulturi in umetnosti. Bil je prvi slovenski književnik, ki je samozavestno spregovoril besedo o narodni bedi, v pravi luči pokazal slovensko preteklost, udaril z bičem po meščanski družbi

in razkril gibalne sile slovenskega narodnega in socialnega življenja.

Ivan Cankar je bil pesnik, pripovednik, dramatik, kritik in polemik, skratka velik literarni ustvarjalec. Njegove besede so žive in bodo ostale žive, vse dokler bo živel slovenski jezik.

Dela Ivana Cankarja so najdragocenejša kulturna dediščina, ki jo je zapustil slovenskemu narodu in domovini, do katere je čutil neizmerno ljubezen.

Pridružimo se praznovanju stoletnice njegovega rojstva s tem, da bomo brali njegova čudovita dela.

Boris Premk

Seja centralnega komiteja Zveze komunistov Jugoslavije

V Beogradu je bila 17. aprila tretja seja centralnega komiteja Zveze komunistov Jugoslavije. Lahko bi rekli, da je bil delovni smoter te seje »Samoupravljalci naj na podlagi svoje lastne prakse prikazujejo zakonski osnutek«. Več članov centralnega komiteja Zveze komunistov Jugoslavije je prebralo svoje referate v katerih so obravnavali aktualna vprašanja v družbeno-političnem življenju.

Član predsedstva centralnega komiteja Zveze komunistov Jugoslavije Roman Albreht je prebral referat o idejno političnih vprašanjih samoupravnega združevanja dela in sredstev ter nalogah Zveze komunistov. Omenil bom del v katerem govori o osvoboditvi delavcev in delovnih ljudi. Po besedah tov. Albrehta se pojavlja v naši družbi konservativno gibanje na naše politično delo. Takšen družbeni konservativizem se hoče pri nas ideološko in politično v glavnem v dveh oblikah, v dveh navidezno različnih konceptih. Kaže se v obliki stalinističnih konceptov državno lastninskega centralizma, ki so neposredno ali posredno povezane s tako imenovanimi kominformovskimi težnjami. Potem pa se kaže tudi v navidez »ultralevičarskih« teorijah in pojmovanjih, ki propagirajo tako imenovano spontano, neinstitucionalizirano akcijo delavcev. V teh teorijah in pojmovanjih odrekajo in odzema delavcem v združenem delu njihovo lastno samoupravno organizacijo. Kot neposredna posledica tega pa bi se spet morala neizogibno pojaviti državna prisila, kot edini dejavnik za premagovanje družbenoekonomskih protislovij, ki se objektivno porajajo na dani stopnji razvoja materialne družbene osnove. To pa pomeni, da se v resnici ta »centralevičarska« teorija spremenja v družbeni praksi v eno konservativno stališče, to je v obrambo monopola državnega aparata v upravljanju.

Iz tega izhaja jasen sklep, da morajo biti delavci v združenem delu v naših družbeno razvojnih razmerjih demokratično samoupravno organizirani. To potrebo objektivno nalaga predvsem sama družbena narava združene dela v razmerah družbene lastnine. To je namreč pogoj, da delavci v združenem delu uspešno uresničujejo svoj družbenoekonomski položaj ter, da obvladajo pritiske in odpore, ki jih prinaša s seboj stihija.

Vse njegove nadaljnjše misli je osnoval na preobrazbi naše družbe, ki jo prinaša čas in je podprta z osnutkom zakona o združenem delu, ki je plod dolgoletnih izkušenj.

Naslednje izvajanje je podal tov. Edvard Kardelj, ki je govoril o krepitvi oblasti združenega dela, družbeni lastnini in Zvezi komunistov, ki je oblika neposredne samoupravne demokracije.

Nastajanje družbene lastnine je dolgotrajen in zapleten proces, zato po mnenju tov. Kardelja, v tem smislu naš novi za-

kon o združenem delu ni model za sebe, niti sklepni ali popolni akt procesa našega socialističnega razvoja. Nasprotno, gre za kontinuiteto naše socialistične revolucije in razvoja našega sistema, sistema socialističnega samoupravljanja.

Novega zakona seveda ni mogoče ločiti od ustave, drugih sistemskih zakonov in revolucionarnega programa subjektivnih socialističnih sil na čelu Zveze komunistov, kakor je bil sprejet na desetem kongresu Zveze komunistov Jugoslavije. V tem okviru odpira našim delovnim ljudem in vodilnim socialističnim silam veliko bolj jasno perspektivo in jim daje veliko močnejše orožje v boju za nadaljnji napredek socialističnega samoupravljanja in demokratične družbe kakor doslej. Pa ne samo to. Zakon predvideva po besedah tov. Kardelja kot nujnost in daje širok prostor za vsakodnevno akcijo organiziranih sil socialistične zavesti, to pa so, ko gre za združeno delo, predvsem sindikata, zveze komunistov, socialistična zveza, znanstvene in druge strokovne ter družbene reprodukcije, da omogoča s tem demokratično usklajevanje posameznih, skupnih in splošnih družbenih interesov.

Pri obravnavi o zvezi komunistov in njeni družbeni vlogi je objavil: Socialistični samouprav-

ni družbi ne ustreza sistem večpartijske demokracije, ki je nastal v buržoazni politični državi, ali enopartijski sistem, ki je nastal v specifičnem prehodnem obdobju med buržoazno in socialistično demokracijo. Tov. Kardelj je posebej naglasil, da smo se vselej zavedali, da socializem ne more napredovati, če se v njem ne razvijajo demokratični odnosi med ljudmi, kar pa po svoje določa tudi vloga Zveze komunistov. Zato pa smo vselej poudarjali, pravi tovariš Kardelj, da Zveza komunistov ni nosilka enopartijskega sistema, oziroma, da ni klasična politična partija. Z drugimi besedami, Zveza komunistov ne tekmuje za oblast z drugimi političnimi strankami, marveč se bojuje za to, da ima delavski razred skupaj z vsemi delovnimi ljudmi v obliki neposredne samoupravne demokracije stvarno oblast v družbi. Seveda, kot idejno in politična sila delavskega razreda, kot organizirana avantgardna zaveza tega razreda in delovnih ljudi sploh, se mora Zveza komunistov bojevati za to, da so ključni položaji te oblasti v rokah tistih subjektivnih sil, ki so neomajno na strani socializma in socialističnega samoupravljanja. Vendar to ne pomeni, da Zveza komunistov vzpostavlja svojo oblast kot enopartijski sistem klasične politične države

buržoaznega tipa. Poleg tega smo vselej poudarjali, je dejal tov. Kardelj, da diktatura proletariata za nas ni diktatura državnega aparata, despotizma, marveč je po svojem bistvu revolucionarna oblika neopazne vodilne vloge delavskega razreda oziroma njegovih zgodovinskih razrednih interesov v upravljanju družbe. Z drugimi besedami, za nas diktatura proletariata ni oblast, ki naj preprečuje, demokratizacijo družbe, ampak, oblast, ki naj na široko odpira pota takšni demokratizaciji in varuje tak proces, vendar ne z obnavljanjem buržoazne politične demokracije, ampak na tleh socialističnega samoupravljanja.

Razpravo so nadaljevali še tovariši: B. Jovanović, M. Kovač, M. Cetinič, M. Špiljak in drugi. Govorili so o osnutku zakona in obveznostih komunistov.

Na tej tretji seji centralnega komiteja Zveze komunistov Jugoslavije so sprejeli tudi sklepe o neposrednih idejnopoličnih nalogah Zveze komunistov Jugoslavije v boju za razvoj socialističnih samoupravnih družbenoekonomskih odnosov v združenem delu. Ti sklepi pa bodo v kratkem času izšli v brošuri, ki jo bo izdala časopisno založniško podjetje Komunist.

Anton Kopar

Kako poteka delo komisije za izdelavo sistematzacije in samoupravnega sporazuma o osnovah in merilih za ugotavljanje in delitev sredstev dohodka in osebnega dohodka

Tudi naša delovna organizacija je podpisala samoupravni sporazum o osnovah in merilih za razporejanje dohodka in delitev sredstev za osebne dohodke delavcev kovinske in elektroindustrije, zato smo dolžni, da prilagodimo oziroma uskladimo naš veljavni samoupravni sporazum z omenjenim sporazumom.

Skupni delavski svet je imenoval strokovno komisijo, katere mora izdelati sistematzacijo delovnih mest in samoupravni sporazum o osnovah in merilih za delitev sredstev za dohodke in osebne dohodke. Pri proučevanju raznih sistemov nagrajevanja, se je komisija odločila, da ostanemo pri sedanjem načinu nagrajevanja. Spremenila se bodo le določila sporazuma, ki niso v skladu s samoupravnim sporazumom branže.

Ob študiju omenjenih sporazumov, smo ugotovili, da so prejšnje razlike, tako da bo potrebno spremeniti tudi sistem nagrajevanja in ugotavljanja osebnega dohodka. Mnenja smo, da se moramo pri delu posluževati le takega sistema nagraje-

vanja, ki je povezan z rezultati gospodarjenja.

Problem, ki je povezan z vsakim nagrajevalnim sistemom je v glavnem dvojen:

a) Kako v sedanjih pogojih nenehnih sprememb v poslovanju in delitvenem sistemu opredeliti optimalna merila rezultatov poslovanja.

b) Kako omejiti subjektivne slabosti, ki se pojavljajo v procesu izvajanja dogovorjenih osnov in meril.

Ta problem je še posebno kritičen, ker dostikrat želi zlorabljati še tako dober sistem nagrajevanja.

Ljudje smo premalo samokritični, svoje slabosti le težko priznavamo, ter krivdo prevažujemo na druge oziroma na sistem, ki je kriv, da nekaj ne deluje tako kot želimo.

Ukrepi oziroma načela, katere bo komisija spoštovala in upoštevala so predvsem:

1. Delovna mesta bomo vrednotili tako, da bodo razporejena oziroma rangirana skladno z značajem, pomenom, težavnostjo in odgovornostjo eno proti

drugim. Zavedamo se namreč, da je področje nagrajevanja zelo občutljiva točka vsakega delavca in da vsak izmed nas primerja svoje delo oziroma delovno mesto s podobnim v delovni organizaciji ali izven nje. V primeru, ko je to področje slabo urejeno pride do nezadovoljstva in celo do fluktuacije, kar pa vsekakor ni naša želja.

2. Pri ocenjevanju delovnih rezultatov je potrebno zagotoviti enotna merila ocenjevanja tako v TOZD v sami delovni organizaciji in med sorodnimi podjetji.

3. Paziti moramo na objektivno ocenitev posameznih delavcev pri čemer je potrebno odpraviti vse vplive subjektivnega ocenjevanja (sorodstveni, prijateljski in drugi vplivi).

Naj zaključim, komisija nadaljuje z delom in rezultati bodo kmalu prikazani oziroma dani v razpravo delovnim ljudem, kjer bodo dali svoje pripombe in predloge, tako, da bomo na koncu vsi kar najbolj zadovoljni.

Jože Valenčič

Nekaj misli o gospodarjenju TOZD Elektromaterial Lendava v preteklosti, sedanosti in bodočnosti

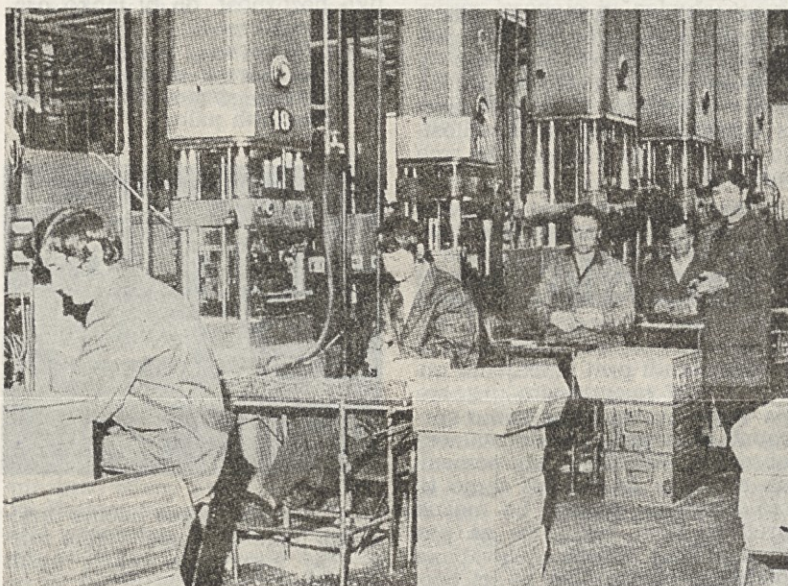
Mnoge TOZD že imajo izdelane plane razvoja za srednjeročno obdobje 1976—1980, v nekaterih so ti plani šele v fazi osnutka, v večini TOZD pa so vsaj organi upravljanja, če že ne vsi zaposleni, seznanjeni s predvidenim razvojem v srednjeročnem obdobju od leta 1976 do leta 1980. Na žalost spada TOZD Elektromaterial Lendava med tiste, kjer še noben samoupravni organ ni bil seznanjen niti z osnovnimi postavkami razvojnega programa. Ne bi se rad spuščal v razglabljanja o vzrokih, zaradi katerih kasnim v pripravljanju srednjeročnega programa razvoja, rad bi samo osvetlil nekatere ovire, ki so prisotne v gospodarjenju naše TOZD, sedaj še bolj pa se bo njihov vpliv občutil v bodočnosti. Ker nimam na voljo niti informacij niti osnovnih podatkov, se ne morem spuščati v kakršnokoli strokovno razglabljanje, zato bom poskušal svoje objektivno mišljenje povezati z objektivno stvarnostjo in na podlagi laične presoje oceniti sedanje gospodarsko stanje in poslovanje TOZD Lendava; to pa mi bo izhodišče pri poskusu ocene bodočega razvoja. Če bo v nadaljevanju tega članka prišlo do absurdnih ali naivnih ocen, prosim bralce, da mi oprostijo, kajti v naši TOZD je obveščnost o predvideni gospodarski dejavnosti, predvsem pa o možnostih prodaje v prihodnosti, zelo nekvadratna; zato sem prisiljen, da se naslanjam na lastno presojo.

Ekonomsko uspešnost ocenjujemo po različnih kriterijih, za nujne pokazatelje uporabljamo več kazalcev, toda učinkovita uspešnost se vedno pokaže kot količina vrednosti med lastno in prodajno ceno proizvodnje. Da bi lahko katerakoli OZD izboljšala svoj poslovni uspeh ob dani tržni ceni, mora biti njena primarna naloga zmanjševanje vseh stroškov proizvodnje in s tem tudi lastne cene. Večina se bo strinjala z mano v tem, da je lastna cena naših proizvodov še vedno previsoka in bi jo lahko z racionalnejšo organizacijo dela, modernizacijo proizvodnje in višjo produktivnostjo precej znižali. Mnogi bodo trdili, da na visoko lastno ceno največ vplivajo faktorji, na katere mi ne moremo vplivati ali pa lahko vplivamo le delno. Tega dejstva nikakor ne zanemarjam, toda kljub temu upam trditi, da zunanji faktorji (zviševanje cenov vrst materiala, porast zakonskih in pogodbenih obveznosti, nihanje tržnega povpraševanja itd.), ne morejo, gledano v daljšem časovnem razdobju, progresivno vplivati na lastno ceno, ker jim običajno sledi dvig prodajne cene, ki kompenzira porast stroškov omenjenih dejavnikov.

Osnovni vzrok visoki lastni ceni proizvodov, ki jih izdelujemo v TOZD Elektromaterial Lendava, je zakasnitev v modernizaciji proizvodnje. Mislim, da ni napačna ugotovitev, da je dobr-

šen del delovnih sredstev, predvsem strojev, tehnično zastarelih in da se je doba njihovega ekonomičnega delovanja že pred nekaj leti iztekla. Dinamika kontinuiranega razvoja delovnih sredstev nenehno raste in danes ni nobenega dvoma več, da bodo že v bližnji bodočnosti lahko, v tistem delu industrijske dejavnosti, kjer je proizvodnja velikoserijska ali masovna, uspešno poslovale samo tiste OZD, ki so že pripravile temelje avtomatizacije proizvodnega procesa. Na področju tehnične opremljenosti je naša TOZD močno zaostala za možnostmi, ki jih daje in potre-

dobne napake smo delali tudi prej. Ko sem proučeval fluktuacijo delovne sile v Lendavski Elmi, sem ugotovil, da je bil porast števila zaposlenih stopničast in da je vsakemu obdobju intenzivnega zaposlovanja (ta obdobja so trajala dve ali tri leta) sledilo dvoletno obdobje, v katerem je bil odtok delovne sile večji od dotoka. Lani se je začelo tretje obdobje negativne razlike med dotokom in odtokom delovne sile, vendar je letos še vedno močno prisoten njen višek, zato sem prepričan, da bo tudi letos padla stopnja zaposlenosti. Če zdaj vse to, kar

Del proizvodnega procesa v Elmi

bami, ki jih ima sodobno opremljena industrija, da je lahko na domačem in svetovnem tržišču konkurenčna. Vsak zaostanek v modernizaciji proizvodnje bo negativno učinkoval na doseganje dohodka v bližnji bodočnosti, zato bi morali temu področju v srednjeročnem obdobju posvetiti največ pozornosti.

V letih 1973 in 1974 se je število zaposlenih v TOZD Lendava skoraj podvojilo, investicije v delovna sredstva pa so bile zelo majhne, zato je organska sestava kapitala v teh letih močno padla. Že v začetku leta 1975 pa je recesija, ki se je drugod pojavila mnogo prej, zajela tudi našo delovno organizacijo. Prišlo je do viška delovne sile in hiperprodukcije. Ker je gospodarski načrt za leto 1974 in 1975 premočno slonel na trenutnem povpraševanju po naših izdelkih in ker pri njegovi izdelavi ni bilo upoštevano gibanje svetovnega gospodarstva, katerega navedovanje je zaradi splošne povezanosti gospodarskih subjektov, moralo slej ko prej zajeti tudi naše podjetje in povzročiti padec prodaje, smo intenzivno zaposlovali delovno silo za nedoločen čas, čeprav bi bilo v taki gospodarski situaciji kot je bila takrat edino smiselno zaposliti delovno silo za določen čas. Po-

sem prej napisal strnem in potegnem zaključek, bi bila moja ugotovitev naslednja:

— V zadnjem srednjeročnem obdobju je organska sestava kapitala v TOZD Lendava stagnatno padala.

— Ta padec je vplival na produktivnost produkcijskih faktorjev, ker pa je produktivnost osnovni činitelj znižanja proizvodnih stroškov, se je v končni konsekvenci padec organske sestave kapitala pokazal v rasti lastne cene naših proizvodov.

— Veliko napako v poslovni politiki pa smo naredili tudi s tem, da smo dobršen del amortizacije prelivali v akumulacijo in, ta napaka se je še potencirala. Ko tega dodatnega vira akumulacije nismo spreminjali v naložbe v tistih proizvodnih oddelkih, za katere je bila obračunana.

— Za preteklo srednjeročno obdobje je bilo značilno tudi zastajanje inventivne dejavnosti in izboljšav.

Mislim, da smo v zadnjih letih močno zgrešili, ker smo intenzivno zaposlovali delovno silo v proizvodnji. S to mislijo nikakor nočem zanikati učinka zaposlovanja, ki ga je le-to napravilo v socialni strukturi prebivalstva v naši občini. Ta učinek je bil v širšem družbenem pogledu pozitiven in je deloval

Lendava

kot močan blažilec na agrarno prenaseljenost našega območja. Na gospodarjenje TOZD Elektromaterial Lendava pa je in bo še deloval negativno. Višek delovne sile močno zvišuje stroške poslovanja in ga bo treba čimprej kompleksno rešiti. Parcialno reševanje tega problema s premiščanjem delavcev v Črnuče, posojanjem delavcev drugim OZD in premeščanje iz enega oddelka v drugega ne bo rodilo takega učinka kot pričakujejo nekateri; prepričan sem, da slej ko prej bo postal zelo pereč. Kdaj in kako bi se dal višek delovne sile kompleksno rešiti, bo dokaj jasno takrat, ko bomo imeli izdelan srednjeročni plan razvoja.

Ker nisem seznanjen z rezultati, ki jih daje raziskava prodajnega tržišča, se ne morem spuščati v razmišljanje prodaje elektroinstalacijskega materiala, toda kljub temu sem prepričan, da bo povpraševanje po naših izdelkih v naslednjih letih naraščalo. Vprašanje pa je, kolikšen bo trend naraščanja.

Visoki proizvodni stroški nam, razen vsega drugega, onemogočajo tudi konkurenčnost na zunanjih tržiščih, zato ne verjamem, da bomo uspeli v kratkem občutno povečati izvoz. Morda bi bilo dobro proučiti možnost plasmana za zamejska tržišča kalkulacijo na podlagi mejnih stroškov, seveda ob predpostavki, da bomo v podoče vsaj relativno ceneje proizvajali. Če pa hočemo ceneje proizvajati, moramo čimprej pristopiti k modernizaciji proizvodnje. Tu pa po mojem mišljenju nastaja paradoks, ki bi ga bilo nujno razrešiti preden bomo sprejeli srednjeročni plan razvoja. Paradoks je v tem, da se bo z modernizacijo proizvodnje, za določene količine proizvodov, občutno zmanjšala količina živega dela in potreba po delovni sili, mi pa imamo delovne sile preveč. Kakšen je izhod iz tega položaja, si ne morem zamisliti, kajti zaradi dejstva, da moramo v proizvodnjo vključiti avtomate, če hočemo povečati produktivnost in zmanjšati stroške in druga dejstva, da bo treba zaradi istega vzroka, čimprej rešiti višek delovne sile, se mi zdi vse skupaj pretežko za moje psihične sposobnosti. Prav pa bi bilo, da tisti, kateri so za to zadolženi, poskušajo ta položaj razčistiti. Če bi se dalo občutno povečati prodajo, ne bi bilo pretežko najti izhod iz sedanjega položaja in pot skozi srednjeročno obdobje bi bila lahka, možnosti za ustvarjanje dohodka in rast realnih osebnih dohodkov pa prav gotovo vzpodbudne. Ker pa se, realno gledano, prodaja ne bo občutno povečala, ostaja vprašanje, kako se bo Elma v Lendavi razvijala vnaprej.

Upam, da bo srednjeročni program razvoja prinesel odgovor na to vprašanje.

Štefan Špilak

Poravnava dolgov in prodaja

Nova zakona o zavarovanju plačil in o ugotavljanju celotnega dohodka sta z manjšimi spremembami sprejeta in celotno naše gospodarstvo že posluje po novem. Z bistvenimi novostmi teh smo se seznanili že v prejšnji izdaji našega glasila. Sedaj že lahko pregledamo prve rezultate in tudi posledice, ki se trenutno kažejo v zmanjšani prodaji.

Rezultati iz obvezne multilateralne (mnogostranske) kompenzacije so bili objavljeni 10. 2. 1976 in so za nas naslednji:

kupci so nas prijavili za	13,618.969 din
kupci nas niso prijavili za	1,241.715 din
dobavitelje smo prijavili za	16,045.939 din
kompenzirano je bilo	960.000 din

Iz tega je razvidno, da kompenzacija še zdaleč ni uspela, ker so dolgovanja zmanjšana samo za ca. 6% in tudi ca. 9% kupcev nas ni prijavilo.

Vse neporavnane dolgove in terjatve, ki so bile prijavljene v MK, smo morali do 31. 3. 1976 izterjati oziroma poravnati. Od kupcev smo uspeli dobiti vse razen 65.000 din od 7 manjših kupcev. Nobeden od teh ni razpisal sanacije in zato lahko računamo, da tudi ta denar ni izgubljen. Tudi dobaviteljem smo do roka plačali vse dolge, razen nekaj manjših nerazčističnih zneskov. Za pokritje dolgov smo uporabili za 3,415.000 din menic avaliranih od Ljubljanske banke. Iz tega lahko zaključimo, da smo obveznosti iz MK uspešno rešili.

V teku pa je naslednja težja faza poravnave dolgov in terjatev, in sicer onih iz leta 1975, ki niso bile predmet MK in vseh, ki so nastali v I. kvartalu tega leta. Vse te je potrebno poravnati najkasneje do 15. 5. 1976.

Stanje naših terjatev na 31. 3. 1976 je bilo 29,696.000 din, dobaviteljem pa smo bili dolžni 15,479.000 din. To razmerje med terjatvami in dolgovi je za nas relativno ugodno pod pogojem, da uspemo izterjati od kupcev čimprej vse terjatve in to najmanj 70% v gotovini, ostalo pa v vrednostnih papirjih. Na osnovi ocene poznavanja likvidne sposobnosti naših kupcev takega rezultata še zdaleč ne moremo pričakovati brez naše posebne akcije. Koncem meseca marca je bil zato na posebnem sestanku prodaje in tehničnih zastopnikov izdelan načrt, kako doseči predvideni dinarski priliv, ki bi nam omogočil v aprilu in maju mesecu normalno poslovanje. Ker smo k tej nalogi pristopili pravočasno — takoj po poravnavi obveznosti iz MK

— so rezultati že pred koncem meseca aprila v okviru predvidenih. Uspeli smo izterjati že preko 15,000.000 din. To nam je omogočilo, da smo že nekaj dni po izplačilu OD ponovno napolnili rezervni sklad — preko 6,000.000 din — za naslednje izplačilo, kar nam ni uspelo že dalj časa nazaj. Istočasno smo pričeli plačevati tudi tistim dobaviteljem, ki so pripravljeni za gotovinska nakazila priznati skonto (popust, odbitek). Na osnovi ocene trenutnega stanja, bomo do predpisanega roka iz-

terjali vse, razen ca. 6,000.000 din. Za ta znesek bomo verjetno dobili menice, ki bodo vnovčljive najkasneje do 15. 8. 1976. Dobavitelje predvidevamo plačati delno v gotovini, delno s prenosom tujih menic, približno za 9,000.000 din do 10,000.000 din pa bomo morali do 15. 5. 1976 izdati avaliranih menic z zapadlostjo enonamerno v naslednjih treh mesecih.

Tako predvidevamo poravnati še zadnje obveznosti iz obdobja, ko še ni veljal novi zakon o zavarovanju plačil. V kolikor bo prodaja naših izdelkov v naslednjih mesecih potekala vsaj blizu predvidene, ne bomo zašli v težave zaradi prej omenjenih obveznosti. V nasprotnem primeru pa vseh obveznosti ne bomo sposobni poravnati pri normalnem obsegu proizvodnje, kar pomeni, da moramo proizvajati samo tisto in toliko, kolikor bo možno prodati. Novi zakon bo za nas mnogo bolj boleče deloval na področju prodaje kot pa na področju poravnave dolgov, posebno v prvih mesecih po začetku veljavnosti. V teh mesecih zato, ker moramo čakati, da naši kup-

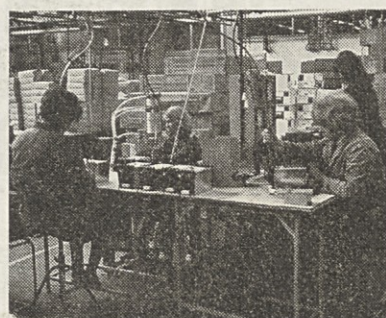

ci uredijo svoje obveznosti v celoti, da se organizacijsko urede glede na novi način plačevanja in, da zmanjšajo vse zaloge na minimalne vrednosti. Zaradi tega je naša prodaja — enako tudi skoro vseh ostalih — v aprilu mesecu izredno nizka. V maju pričakujemo nekoliko boljše prodajo, toda glede na obveznosti kupcev še vedno precej nižjo od planirane.

Kako novi pogoji gospodarjenja vplivajo na prodajo? Novi zakon prisiljuje naše kupce, da imajo zaradi plačilne sposobnosti vedno samo minimalne zaloge. Nas pa obratno zaradi tega prisiljuje, da imamo v vsakem trenutku popolnoma sortirane zaloge, da bi tako lahko vedno

vsako naročilo v celoti realizirali. Kajti v primeru, da nekih izdelkov ob prejemu naročila nimamo, teh ne moremo poslati kasneje, ker plačilo ni več zasukano. Kupci so zaloge naših izdelkov v zadnjih letih rigorozno zmanjševali. V letu 1974 so imeli povprečno 3 do 6-mesečne zaloge. V letu 1975 so te zaloge zmanjšali na 1 do 2 meseca. V letošnjem letu pa so jih že — drugi pa še bodo — zmanjšali na ca. 15-dnevne, oziroma praviloma bodo naročevali izdelke šele, ko bodo prodali vso zalogo. V tej situaciji pa je čedalje močnejše čutiti tudi delovanje konkurence, ki je najmanj v enakih težavah. Ta se v zadnjem času poslužuje raznih prijemov, da bi pridobili kupca. Nudi za 4 do 5% večje rabate in celo plačilni rok so nekateri podaljšali na 90 dni. Vpliv tega je pri gospodinjskih aparatih že čutiti, pri instalacijskem materialu pa samo v manjši meri. Zaradi tega v zadnjem času posvečamo temu veliko pozornost, da bi lahko pravočasno ukrepali.

Glede na novo nastali položaj na trgu morajo odgovorne službe posebno skrbeti za realizacijo naslednjih nalog:

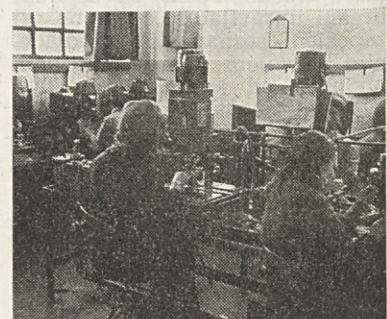
1. Na vse možne načine doseči, da bodo vsi kupci vedno imeli vsaj minimalne zaloge naših izdelkov.

2. Prevoz naših izdelkov organizirati tako, da bo ta trajal čim manj časa.

3. Čimprej skleniti vse možne pogodbe s kupci in dobavitelji upoštevajoč nove pogoje gospodarjenja.

4. Pogostejši obisk kupcev (načeloma dvakrat mesečno) s strani naših predstavnikov.

5. Vodilno osebje prodaje mora reagirati takoj na vse spremembe na trgu (konkurenca itd.) in imeti večja pooblastila

(rabate itd.) za elastičnejše odločanje.

6. Proizvodnja in nabava morata vedno biti sposobna preskrbeti izdelke, katere je možno prodati.

7. Izvoz, tako MGA kot instalacijskega materiala je potrebno povečati tudi v primerih prodajne cene samo na višini mejnih stroškov, zaradi premostitve upadanja povpraševanja na domačem trgu.

Iz navedenega izhaja, da je tržna situacija zelo resna. Če se ne bo v kratkem času izboljšala, bomo verjetno morali tudi mi delno zmanjšati proizvodnjo, v kolikor ne bomo mogli premostiti tega z izvozom, kljub temu, da pričakujemo v II. polletju normaliziranje gospodarskega gibanja v celoti.

Sandi Knez

Knjižica za ideološko izobraževanje

V mesecu marcu 1976 nam je občinski komite Zveze komunistov Slovenije poslal zbirko knjig za ideološko izobraževanje članov Zveze komunistov, družbenopolitičnih delavcev in samoupravljalcev. Zbirko sestavljajo knjige z vseh področij družbenopolitičnega življenja in nudijo bralcem širok vpogled v problematiko na tem področju. Ker pa imamo velik problem s prostorsko ureditvijo te knjižnice, princip izposojanja knjig še ni urejen, toda upamo, da bomo tudi ta problem v kratkem razrešili. Knjižnico za ideološko izobraževanje sestavljajo naslednje knjige:

1. ZGODOVINA REVOLUCIJ XX. STOLETJA — 4 knjige — razni avtorji iz celega sveta. Knjige prikazujejo kronološki pregled revolucij na posameznih kontinentih.

2. O MINULEM DELU — Sergej Kraigher

3. MINULO DELO — Sergej Kraigher

4. STALIŠČA IN SKLEPI VII. KONGRESA

5. VII. KONGRES ZVEZE KOMUNISTOV SLOVENIJE

6. X. KONGRES ZVEZE KOMUNISTOV JUGOSLAVIJE

7. KAKO VZGAJATI ZA SOCIALIZEM KLJUB IDEJNIM RAZLIKAM — avtor S. Podmenik

8. VISOKO ŠOLSTVO IN RAZISKOVALNO DELO

9. STATUT ZVEZE KOMUNISTOV SLOVENIJE IN ZVEZE KOMUNISTOV JUGOSLAVIJE

10. MARKSIZEM IN SODOBNOST — sestavljeno iz šestih knjig:

— Marksizem in funkcionalnost — Kuvačič

— Velika preusmeritev socializma — Garandy

— Novi delavski razred — Mallet

— Politična organizacija samoupravnih družbe — Pavšič

— Del. strotegija in neokapitalizem — Gorz

— Marksizem in filozofija — Karsch

11. 40 LET LJUDSKE PRAVICE

12. REVOLUCIJA IN USTVARJALNOST — Veljko Vlahović

13. AKTUALNA VPRAŠANJA KADROVSKE POLITIKE V SLOVENIJI

14. TEME IZHODIŠČ ZA XX. KONGRES:

— Razvoj socialističnega samoupravljanja — Bohorič

— Samoupravno povezovanje delovnih ljudi — Zekovič

— Socialna politika in socialistični cilji — Šefar

— Družbeni razvoj Jugoslavije — Pešakovič

— 25 let gospodarskega razvoja Jugoslavije — Bjelogrič

— Komunisti in aktualna vprašanja obveščanja — Kurtovič

— Za demokratičnost v socializmu ne pa proti socializmu — Kardelj

15. SAMOUPRAVLJANJE V PRAKSI

16. NA POTI OD VIZIJE O STVARNOSTI — Roman Albreht

17. ZBIRKA TEMELJI MARKSIZMA:

— Komunistični manifest

— Nemška kmečka vojna

— XVIII Brumain

— Marksistično pojmovanje

— Mezdno delo in kapitalizem

— Kritika gathskega in erfurtskega programa

— O Marksizmu in marksizmu

— Izkušnje in nauki pariške komune 1871

18. ENOTNI TRG — Z. Draga

19. JOSIP BROZ TITO »GOVORI«

20. PLANIRANJE V LUČI SPREMENJ — France Popit

21. IDEJNO-POLITIČNE OSNOVE NOVEGA SISTEMA PLANIRANJA

22. TITO, DRŽAVLJAN SVETA

23. PROGRAM ZVEZE KOMUNISTOV JUGOSLAVIJE (poznatis)

24. VPRAŠANJA OBRAMBE IN VARNOSTI NEUVRŠČENIH DRŽAV — dr. Aleš Bebler

25. MARKSIZEM IN VOJASTVO — dr. Aleš Bebler

26. ZVEZA KOMUNISTOV JUGOSLAVIJE IN SOCIALISTIČNO SAMOUPRAVLJANJE

27. MISEL IN AKCIJA ZVEZE KOMUNISTOV — G. Starič

28. DRUŽBENI RAZVOJ SRS 1947—1974

29. IDEJNO DELO IN POLITIČNA PRAKSA — T. Kurtovič

30. POMEN USTAVNIH PRAVIC — Sergej Kraigher

31. III. ZASEDANJE AVNOJA — S. Nešović

32. ZGODOVINSKE KORENINE NEUVRŠČENIH — Edvard Kardelj

33. DELAVCI IN KULTURA — Beno Zupančič

34. OBZORJA REVOLUCIJE — dr. M. Pečujlić

35. SPOMINI IN KOMUNISTIČNI MANIFEST

36. CENA, MEZDA IN PROFIT

37. MARKSISTIČNO POJMOVANJE, POLITIKA, PARTIJA DELAVSKEGA RAZREDA

38. PRVO IN DRUGO ZASEDANJE AVNOJA

39. POEZIJA UPORA

40. POGOVOR PREDSEDNIKA TITA Z »VJESNIKOM«

Kako bomo poslovali po novem zakonu o zavarovanju plačil med uporabniki družbenih sredstev

Mnogokrat slišimo ali čitamo nekaj besed o novem zakonu o zavarovanju plačil, kateri je stopil v veljavo 1. aprila 1976. leta. Zato smo se odločili, da bralcem STIKA pojasnimo nekatere najvažnejša določila novega zakona, predvsem za večje razumevanje težav, na katere bomo pri uresničevanju novega zakona naleteli.

Nedvomno je zakon o zavarovanju plačil eden od ukrepov v prizadevanju za stabilizacijo. Ne dovoljuje več svobodne volje pri določanju upniško-dolžniških odnosov, sedaj zakon posega v ta razmerja s svojimi pravilnimi normami, katere morata pogodbeni stranki upoštevati. Plačilni in obračunski sistem se je v delovnih organizacijah temeljito spremenil, dosednji zakon je prepuščal upnika na milost in nemilost v skrb, kako bo prišel do svojega denarja. Po novem zakonu pa je postopek plačila natanko opredeljen s tem, da je to sedaj dolžnost upnika in dolžnika.

Roki plačil so točno določeni. Maksimalni plačilni rok pri bančni garanciji je 30 dni, pri menici je največ do 90 dni, za ček pa velja 8 dni, rok v katerem je dolžnik dolžan poravnati svoje obveznosti brez uporabe zagotovila o plačilu je 15 dni.

Sedaj je treba tudi pri obračunavanju terjatev paziti, saj je treba račun izdati v 10 dneh.

Skratka, vidi se, da novi zakon onemogoča delovnim organizacijam kakršenkoli nakup, če za to nimajo potrebna finančna sredstva. Blago je treba plačati takoj, oziroma ob nakupu. Izjema so krediti, pri katerih pa mora upnik dobiti dovolj trdna zagotovila, da bo denar za prodano blago na kredit res dobil.

Kupovali bodo lahko le tisti, ki bodo imeli denar, s tem se bo obseg prodaje in nakupa občutno zmanjšal, toda samo ta pot nas pelje k stabilizaciji, likvidnosti in k cilju, da bo z doseženim dohodkom razpolagal delavec v združenem delu sam.

Podlaga za prehod na novi obračunski in plačilni sistem, bi morala biti večstranska poravnava, katera pa ni povsem uspešna, prav ta pa bi morala pripraviti pogoje za pričetek poslovanja po novem zakonu. Do sedaj plačilnemu prometu nismo posvečali veliko pozornosti, sedaj pa je plačilna problematika postavljena na prvo mesto, ko se stranki šele pogajata o nastanku pogodbenega razmerja. V vsaki delovni organizaciji bo poslej treba vsakodnevno načrtovati likvidnost in s tem uresničevati novi zakon, v nasprotnem primeru pa zakon predvideva sankcije do delovne organizacije in tudi do posameznika.

Zakon je pred nami, vsekakor prinaša veliko novega v gospodarjenju, nas zavezuje, da ga uresničujemo, kajti samo tako bomo lahko uresničili, njegov namen — ozdraviti gospodarstvo.

Boris Premk

Politična šola na Polževem

(o Marksistični misli)

Komite občinske konference ZKS Ljubljana-Bežigrad je na svoji seji 20. februarja 1976 sprejel sklep, da skupno z delavsko uinverzo »Cene Štupar« organizira štiridnevno partijsko šolo po »B« programu. Urnik za izvajanje programa je bil zelo zgoščen in so predavanja trajala od 7.00 ure do 20.30. Tematika je zajemala naslednje:

Marksistični pogled na svet in vloga dialektičnega materiala, razvoj marksistične misli v obdobju po II. svetovni vojni, osnovne misli ekonomske teorije marksizma in nekatere bistvena načela marksizma in izvajanje le-teh v vsakodnevem življenju in delu. Dotaknili smo se tudi aktualnega vprašanja za nadaljnje uresničevanje stališč in smotrov X. kongresa ZKJ, s poudarkom na zaključke V. seje CK ZKS, uresničevanje ustave in nadaljnji razvoj samoupravljanja s poudarkom na TOZD, OZD: bistvena značilnost petletnega družbenega načrta v povezavi z nadaljnjimi ukrepi za stabilizacijo gospodarstva, družbena samozashita in neposredna vloga komunistov v organizaciji SLO itd. Dotaknil bi se samo bistvenega načela oziroma tematike, ki je bila izvajana.

Marksistična misel v Jugoslaviji in njen sodobni pomen.

Ko preučujemo zgodovino marksizma, lahko ugotovimo, da se je marksizem razvijal, da se je v razvoju izkazal kot izrazito nedogmatična in ustvarjalna misel in da je bil v vsakem razdobju postavljen pred nova vprašanja, na katera je moral ustvarjalno odgovarjati. Lahko bi rek-

li, da so za dosednji razvoj marksistične misli značilna tri glavna razdobja, ki so bila zaznamovana z mnogimi, dostikrat povsem novimi problemi. Prav v tem je ustvarjalnost marksizma, da ne nastopa z nekimi za vselej veljavnimi recepti, temveč odkriva v vsakem razdobju tisto, kar je v njem novega in kar zahteva tudi nove rešitve. To je misel, ki jo je napisal že Marx v znani sklepni besedi k prvemu zvezku Kapitala, češ da je njegova dialektična misel v bistvu revolucionarna in se ne pomirja z ničemer. V tem smislu — kot rečeno — lahko dosednji razvoj marksizma razdelimo na tri razdobja.

1. Prvo razdobje je razdobje Marxa in Engelsa, v katerem se

je marksizem porajal in rodil. Marx in Engels sta se dokopala do velikih zgodovinskih odkritij, ki bodo za zmerom ostala povezana z njunima imenoma in so še danes teoretični in metodološki temelj, napotilo za znanstveno delo in revolucionarno akcijo. Razdobje, v katerem sta snovala, v novejši zgodovini imenujemo predmonopolistični kapitalizem — kapitalizem tako imenovane svobodne konkurence. Ta kapitalizem je bil glavni predmet Marxovega raziskovanja. Plod tega raziskovanja je bil njegov Kapital. Marx in Engels sta v svojih delih, zlasti v Kapitalu, predvidevala in opozarjala na težnjo po vse večji koncentraciji in centralizaciji kapitala, ki vodi k monopolom.

(Nadaljevanje na 6. strani)

Politična šola na Polževem

2. Drugo Leninsko razdobje, je nastopilo konec 19. stoletja, ki ga imenujemo razdobje monopolističnega kapitalizma ali imperializma. To obdobje traja v kapitalističnem svetu še danes z nekaterimi novimi pojavi, ki jih moramo upoštevati in so povezani s prodorom socializma v sodobnem svetu. Buržuazija imperialističnih dežel je iz kolonij črpala tako imenovani kolonialni ekstra profit, s katerim je širila svoj maneverski prostor v lastnih matičnih deželah. To je prispevalo tudi k širjenju nekaterih pojavov v delavskem gibanju — denimo revizionizem, reformizem itd. Lenin je v zgodovini marksizma največji raziskovalec nacionalnega vprašanja, vprašanja nacionalnih odnosov. Lenin je vedel, da se vprašanje revolucije v tem položaju postavlja nekoliko drugače kakor se je v Marxovem času. Navzlic vsem ugovorom, ki so jih tegili in taktiki bil usmerjen k socialistični revoluciji. Lenin je vedel, da je graditev socializma v sorazmerno zaostali deželi dosti težja, kakor bi bila, če bi bila dežela razvita. Opozarjal je na možnosti raznih deformacij, predvsem birokratskih.

3. Marksistično misel v Jugoslaviji je neločljivo povezal s tretjim razdobjem v razvoju marksistične misli v svetu naploho. Marksistična misel v Jugoslaviji sega sto let nazaj. Prvi prevod Komunističnega manifesta je bil srbski, ki je izšel 1871 — v času pariške komune. Slovenski prevod je precej kasnejši — šele leta 1908.

Ena glavnih virov marksistične misli je Heglova dialektična filozofija. Ta je bila predhodnica marksistične filozofije, predvsem zaradi dialektične metode, ne pa idealistične narave. Heglova misel je oblikovala dve struji, in to staroheglovce in mladoheglovo strujo. Mladoheglova struja je imela tudi pri nas na Slovenskem svoje privrženice. To so bili tvorniki »Prešernovega kroga«. Prešeren je bil somišljenik heglovca Matija Čopa. Eden največjih in tudi najbolj izrazitih predhodnikov marksizma je bil srbski mislec Svetozar Marković, član I. internacionale. Med marksiste lahko štejemo Ivana Cankarja. V svojem predavanju tržaškemu delavcem leta 1907 na temo »slovensko ljudstvo in slovenska kultura« se zavzema za ljudsko kulturo, ki naj povzame vse trajno, pomembno, kar je doslej človeška misel ustvarila (proletarska kultura). Izrecno je govoril o zvezni republiki Jugoslovanski. S tem je napovedal našo današnjo federativno skupnost. Cankar je bil v tem pogledu dosleden zagovornik enakopravnih narodov.

Marksistična misel se je zelo zgovorno pokazala med NOB. Pred nas se je v NOB postavilo vprašanje o družbenem cilju tega boja. Dejstvo je, da je bila na čelu borbenega ljudstva komunistična partija, to se pravi avantgarda delavskega razreda. Socialna osnova OF in vsega osvobodilnega gibanja v Jugoslaviji so nedvomno bile množice delovnega ljudstva. Marksistična misel se je pojavila tudi v litera-

turah v letih 1941 in 1942. Članek, ki ga je napisal leta 1942 Josip Broz Tito z naslovom »Nacionalno vprašanje v Jugoslaviji v luči NOB.« Potem, če omenim še članka Borisa Kidriča iz leta 1941—1942 »Vloga delavskega razreda in delovnega ljudstva v narodnoosvobodilnem gibanju« in »Revolucionarni razvoj slovenskega narodnoosvobodilnega gibanja«. Številni Kardeljevi članki pa so zbrani v zborniku »Pot nove Jugoslavije«. Vsa socialna konstelacija med osvobodilno vojno kaže, kako je bila naša revolucija specifična v tem smislu, da se je v obliki nacionalne

osvobodilne vojne izvršila socialistična revolucija. Naša revolucija je pokazala, kako se lahko koncentrirajo in mobilizirajo osvobodilne sile v odporu proti tujemu okupatorju in ob popolni nesposobnosti buržuazije, da bi karkoli storila v obrambo nacionalnih interesov, v strahu pred mobilizacijo množic se skrije v okrilje okupatorja. KP je lahko računala od vsega začetka s tem, da se bo nacionalni osvobodilni boj razvijal po svoji socialni vsebini kot socialistična revolucija. Kasneje se je izkazalo, da se tak dogodek ni uveljavil samo pri nas, ampak tudi drugje v svetu. (Vietnam, Kuba!)

Marxova in Engelsova zgodnejša dela lahko prav razumemo in ovrednotimo samo, če bomo poznali njuna poglobljena dela, s katerim sta se predvsem uveljavila kot utemeljitelja sodobnega znanstvenega socializma. Prav tako je treba proučevati Lenina, Plehanova in druge klasične pisce marksizma.

Kolikor trdnjša je ta podlaga, kar zadeva poznavanje marksistične misli, toliko učinkovitejša, ustvarjalnejša je reševanje velikih in dostikrat povsem novih problemov sodobnega družbenega življenja pri nas in v svetu.

Karel Frantar

Besedo ima...

Iz rubrike »delegati govore« vam danes predstavljam delegatko SIS na področju zdravstvene skupnosti, našo dolgoletno sodelavko in znanko tov. Cigole Kati.

Povedala mi je, da so imeli do sedaj sedem sej zdravstvene skupnosti in to oba zbora skupaj — zbor porabnikov in zbor izvajalcev. Pravi, da je udeležba na zborih velika in so vedno sklepni, čeprav vemo iz lastnih izkušenj, da se to včasih težko doseže. Tudi razprava na sejah je vedno živahna, pa naj bo govor o proračunu ali pa o racionalni, oziroma o potrebni graditvi otroških vrtcev v določenih občinah, v drugih pa ne. V proračunu za letošnje leto sta tudi dve zanimivi postavki za naše sodelavce, ki živijo na območju krajevnih skupnosti Črnuče—Nadgorica. Namreč v načrtu je gradnja lekarne v Črnučah in adaptacija zdravstvenega doma. To je v proračunu za letošnje leto, vendar pa se pojavlja vprašanje financiranja in se bo verjetno vse skupaj preneslo v prihodnje leto.

Tov. Cigaletova mi je tudi podrobno razložila delo zdravstve-

ne skupnosti, oziroma, s katerimi nalogami naj bi se ta skupnost poprijemala. Uresničevali naj bi enotnost sistema zdravstvenega varstva in zdravstvenega zavarovanja, pospeševali naj bi izenačevanje pogojev za uresničevanje pravic iz zdravstvenega varstva in solidarnosti med zdravstvenimi skupnostmi, nadalje združujejo sredstva za pokrivanje rizikov, ki nastopajo pri posameznih regionalnih zdravstvenih skupnostih kot posledica večjih elementarnih nesreč, epidemij nalezljivih bolezni in drugih množičnih obolenj in poškodb, ali kot posledica izjemno visokih stroškov za najzahtevnejše zdravstvene storitve. Zaradi tega presegajo sposobnost regionalnih zdravstvenih skupnosti kot posledica večjih elementarnih nesreč, epidemij nalezljivih bolezni in drugih množičnih obolenj in poškodb, ali kot posledica izjemno visokih stroškov za najzahtevnejše zdravstvene storitve. Zaradi tega presegajo sposobnost regionalne zdravstvene skupnosti in jih razporejajo na podlagi sprejete politike in do-

govorjenih meril. Zdravstvena skupnost usklajuje tudi programe razvoja zdravstvenega varstva v zdravstvenih skupnostih, sprejemajo program zdravstvenega varstva v republiki ter sodelujejo pri oblikovanju politike družbenoekonomskega razvoja SRS, skrbijo za izvajanje mednarodnih sporazumov s področja zdravstvenega varstva in zdravstvenega zavarovanja ter sodelujejo pri oblikovanju stališč pri sklepanju teh sporazumov, sodelujejo z družbenopolitičnimi skupnostmi in z drugimi samoupravnimi skupnostmi, usklajujejo in usmerjajo zdravstveno dejavnost ob naravnih in drugih hudih nesrečah in v drugih izrednih razmerah ter v sistemu ljudske obrambe.

Poleg teh imajo še vrsto drugih nalog in pristojnosti. Sodelovati in delati v tem zboru je vsekakor izredno pomembna in odgovorna naloga, zato zaželim vso skupaj tov. Cigoletovi, da bi to nalogo tako uspešno kot jo je začela tudi končala v svoji mandatni dobi.

Janko Brezovar

Osnovnošolsko izobraževanje v Elmi

V naši delovni organizaciji je zaposlenih še nekaj delavcev, ki nimajo končanih vseh osem razredov osnovne šole. V želji, da bi jim omogočili končati osnovno šolo, smo v decembru organizirali tečaj osnovnega šolanja. Tečaj smo organizirali skupaj z OOOZM Slovenije tovarne Energoinvest TOZD »Transformatorji«. Prvoten odziv na tečaj je bil precej skromen, sedaj pa obisku je tečaj 13 naših delavcev. Tečaj izvaja Dopisna delavska univerza Ljubljana, predavanja pa so vsako soboto od 8. do 12. ure, v sejni sobi nad jedilnico za 7. in 8. razred, 5. in 6. razred pa ima tečaj v prostorih tovarne »Energoinvest«. Po sklepih samoupravnih organov je omogočeno udeležencem, da tudi na delovno soboto obiskujejo tečaj. Tečaji bodo predvidoma trajali za 5. in 6. razred do 3. aprila, za 7. in 8. razred pa do 24. aprila. Doslej naši delavci uspešno polagajo izpite in upamo, da bo

tako tudi v bodoče, kajti v njihovem interesu je, da šolo čim prej uspešno končajo.

Celokupno šolnino, v katero so všteti tudi vsi učbeniki, plača

naša delovna organizacija, s tem da se tečajniki obvežejo ostati na delu v ELMI enkratno dobo šolanja.

Stanko Perko

Predstavljamo vam...

Tokrat vam v našem glasilu predstavljamo tovariša Branka Weithauserja zaposlenega v merilnici orodjarne na delovnem mestu kontrolorja. Pri nas je zaposlen skoraj štiri leta in kmalu bo minilo leto dni odkar opravlja tudi dolžnost referenta za šport in rekreacijo. Šport in rekreacija sta danes eden izmed zelo važnih činiteljev človeštva, čeprav se le ta tega mnogokrat ne zaveda in ne pripisuje temu posebno važnega pomena. Vendar pa je nujno in potrebno, da se to mišljenje izloči iz naše miselnosti in da pričnemo o tem mnogo intenzivneje razmišljati. Šport in rekreacija prinaša delovnemu človeku ne samo telesno in fizično kondicijo ter gibčnost in elastičnost, ki je potrebna tako na delovnem mestu kot doma, ampak tudi že splošno znano resnico, ki pravi, da šport vpliva tudi na duševno počutje človeka. Zato smo zaprosili tovariša Branka Weithauserja, da vas malce seznani o tej dejavnosti, saj je tudi bolj strokovno podkovan v tej smeri. Obiskoval je tečaj v Kranjski gori in Poreču, kjer je prejel tudi zaslužen diplom, ki mu dokazuje strokovno znanje. Postavili smo mu nekaj vprašanj, na katere vam je odgovoril takole:

Kaj obsega delo referenta za šport in rekreacijo?

Referent sprejema vsa obvestila o športnih dogodkih in tek-

ekipe v različnih športnih panogah kot je odbojka, namizni tenis, nogomet, smučanje, omenimo lahko tudi šah, streljanje, kegljanje in ostale apnoge. Po udaril bi tudi sodelovanje v Trim ligi, srečanje z invalidi Zavoda Ponikve, kjer smo ponovno osvojili tudi pokal, omenil bi tudi sodelovanje v odbojkarški Trim ligi, kjer smo osvojili dva poka-

di tesnejšo povezavo z SOZD TEGO in združenje Maris.

Ves ta trud in povezavo pa ne skušamo najti samo zaradi tekmovanj in dosežkov v njem, temveč je zelo važen cilj, da bi se ljudje spoznali med seboj, si skušali pomagati in povečati svoje obzorje.

Na koncu pa bi radi še povedali, da tovariš Branko Weithau-

la v ženski in moški konkurenci. Pozabiti pa ne smemo tudi na rekreacijske izlete, kot je bil lanski izlet v Kranjsko goro.

Kdo se vse udeležuje teh srečanj in iger?

Na žalost moram ugotoviti, da se na teh srečanjih vidijo vedno enaki obrazi. Vzrok je treba iskati v prezaposlenosti ljudi, saj jih čaka tudi domače delo poleg službenega.

Kako bi si spremenil dosedanje manjšo aktivnost in s čim bi dosegel boljše sodelovanje?

V naših TOZD imamo poverjenike, ki se ukvarjajo s to dejavnostjo in skušajo privabiti ljudi k sodelovanju ter jim vzbuditi zanimanje. Mnenja sem, da bi se ti poverjeniki morali še bolj povezati med seboj, kajti le s skupnimi močmi lahko pritegnejo pozornost vsakega posameznika in le ta bi jim vzbudila željo po sodelovanju in večji aktivnosti tudi na področju športa in rekreacije. Želim si, da bi lahko ustvarili še več športnega sodelovanja s Čatežom in Lendavo,

S turističnim vodičem po občini Grosuplje in njeni bližnji okolici

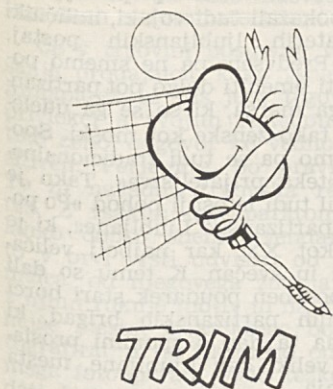
Na odcepu avtoceste je lep sodoben motel, kjer si lahko privoščimo odmor in se tudi okrepčamo ter osvežimo v tamkajšnjem bazenu. Motel ima tudi 67 ležišč za tujce, savno in zimski bazen.

V bližini priključka na avtocesto leži malo proti severu vas Hrastje. Skozi vas vodi pot na Magdalensko goro, ki se dviga 501 meter nad morjem. Pri izkopavanjih na hribu so tu našli na bronaste predmete iz halštatske dobe. Avtocesta teče po trasi stare rimske ceste Emona — Neviodunum. Ob poti proti Grosuplju je veliko na novo

zgrajenih hiš. Pot vodi mimo gradiča Brinje, ki so ga zgradili Lambergi iz Boštana. Danes služi za stanovanje. Vas Grosuplje je obsegala do zadnje vojne dve vasi, in sicer Starnska vas in Grosuplje, ki sta sedaj popolnoma strnjene.

Viri prvič omenjajo Grosuplje leta 1136 kot last šentviške cerkve (šentvid pri Stični), pozneje pa je pripadlo stiškemu samostanu. V 18. stoletju je bil to še majhen kraj z le nekaj kamnitimi hišami, vse drugo pa je bilo leseno. Pozneje se je kraj

(Nadaljevanje na 8. strani)

movanjih iz občinskih in drugih športnih organizacij, ki prirejajo tekmovanja. Poleg tega je njegova naloga, da sam organizira razna športna srečanja in družabne izlete.

S kakšnimi težavami se srečujete pri tem delu?

Predvsem je glavni problem pomanjkanje prostega časa. Poleg službenih in drugih dolžnosti, ki morajo biti vestno opravljene, mi prav gotovo primanjkuje precej časa, da bi se intenzivno posvetil tej dejavnosti. Mnenja sem, da bi za tako številan kolektiv, kot je naš bil nujno potreben samostojen, profesionalni delavec na tem področju.

Kaj ste dosedaj že storili v dobro te dejavnosti?

Prav gotovo je največji uspeh prvo mesto na sindikalnem prvenstvu mesta Ljubljane v namiznem tenisu in osvojeno deveto mesto v zveznem merilu. Poleg tega imamo zelo aktivne

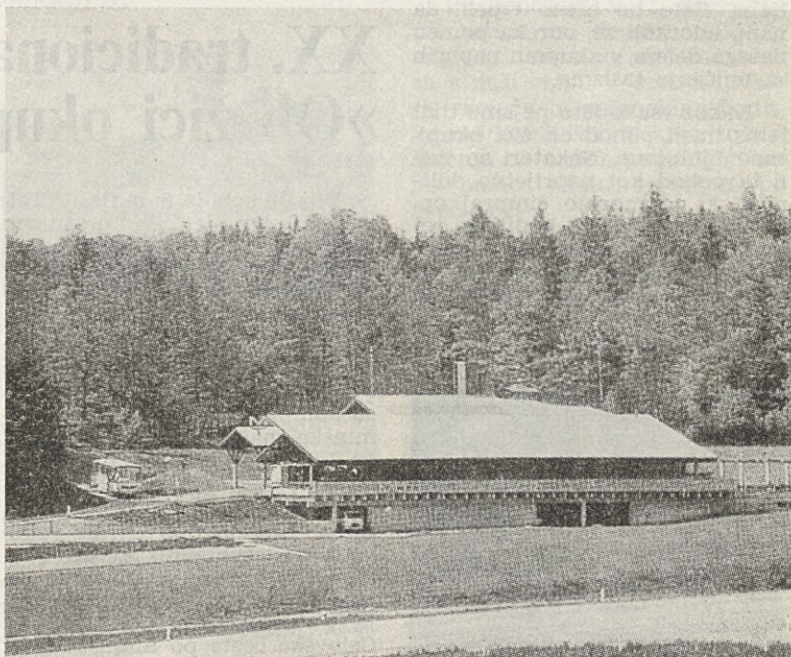
prav tako z zunanjimi ekipami kot so »Sijaj« Hrastnik, Jugotehnika, »Kontakt« Zagreb, »Eta« Cerkno, s katerimi smo že sodelovali, vendar želimo to še pospešiti in ustvariti trdnjše in trajnejše vezi. Predvidevamo tu-

ser ni samo aktiven delavec, temveč sodeluje tudi v političnem in organizacijskem delu podjetja. Je član Zveze komunistov, opravlja funkcijo predsednika delavske kontrole TOZD Orodjarna, je delegat v SIS Telesne kulture, je pa tudi član izvršnega odbora SZDL — Novo Kodeljevo.

Upamo, da smo v grobih obrisih vsaj nekoliko opisali tovariša Branka kot zavestnega člana naše družbe in zato mu želimo, da bi še naprej ostal človek in dosegal lepe uspehe, ki ga prinaša vestno delo.

Janez Stupica

S turističnim vodičem po občini Grosuplje in njeni bližnji okolici

močno razvil, saj je tu važno cestno križišče. Od železniške proge Ljubljana—Novo mesto se tu odcepi proga na Kočevje. Po vojni se je kraj vrtoglavo razvijal in se gotovo še bo. Na nagel razvoj kraja vpliva bližina Ljubljane, kakor tudi razvoj obrti, industrije in trgovine. Ne nazadnje pa tudi sedež občine, ki je v kraju z vsemi potrebnimi uradi. V kraju je nekaj zelo dobrih gostiln, posebno lep je na novo zgrajen Adamičev hram. Poleg železniške postaje je tu zelo prometna avtobusna postaja in imajo prebivalci dobro urejene pro-

metne zveze z Ljubljano in tudi z okoliškimi kraji. V bližnji vasi Blato je bil rojen ameriški pisatelj slovenskega rodu Luis Adamič, ki ima lep spomenik v sredini Grosuplje. V njegovi rojstni hiši je tudi urejen muzej, ki je za obiskovalce odprt vsak dan. Iz Grosuplje v smeri Mlačevo se vidi razvaline gradu Boštanj. Do vojne je bil njegov lastnik baron Lazzarini. Dalje nas bo pot vodila mimo zamočvirjenih travnikov in osamelega holma Kopanj s šolo, katero je nekaj let obiskoval tudi pesnik France Prešeren. Kmalu se pride

v vas Račna, desno za progo pa je vas Predole. Ta kraj je poznan po tem, ker ima dosti kraških usedlin in breznov, v katerih je tekoča voda. V vasi Račna je kot neko sotočje voda iz Grosupeljske kotline in drugih zamočvirjenih dolin. Ta voda tukaj ponikne v kakih 200 metrov dolgo Zatočno jamo in vse to izvira na drugi strani hriba kot reka Krka.

Od tu se pot vzpenja po strmem klancu do Čušperka. Kraj je prvič omenjen leta 1220. Pod Ostrim vrhom so razvaline čušperskega gradu. Stavba je bila

grajena na tleh prazgodovinskega gradiča, ki se omenja leta 1248 kot castrum Zobelspere. Za prvimi znanimi lastniki Ortemburžani so leta 1418 grad prevzeli Celjani, za njim pa l. 1456 Habsburžani. Od tedaj je grad pogosto menjal svoje lastnike. Zadnja lastnica je bila od leta 1904 pa do druge svetovne vojne baronica Bechbach.

Prav blizu je vas Ilova gora, poznana po hudih bojih med partizanskimi enotami in Nemci novembra 1943.

Nadaljevanje prihodnjič
Karel Frantar

XX. jubilejni pohod po poteh partizanske Ljubljane — po poteh tovarštva in spominov

Letos se je odvijal že XX. tradicionalni pohod po poteh partizanske Ljubljane. Znana in že večkrat povedana je resnica, da je Ljubljana predstavljala srce našega boja in socialistične revolucije. Bila je zanesljivo zaledje partizanske vojske iz katerega so postopoma prihajali tisoči partizanov. To zadnje si je ustvarila predvsem na predvojnih izkušnjah in ustanovitvi OF na pobudo Komunistične partije.

Kljub žici, bunkerjem, minam in blokom so dnevno tekale vse zveze, okupatorjem in domačim izdajalcem pa ni nikdar uspelo, da bi uporno Ljubljano enkrat za vselej ločili od partizanske vojske, osvobojenih ozemelj in političnega ter vojaškega vodstva. Ljubljanci so res globoko dojeli dejstvo, da partizanska vojska lahko zmaguje le ob najbolj množični in izdatni pomoči vseh: delavcev, študentov, delovne inteligence, žensk, mladine in še posebej kmetov na obrobjih mesta. Tako je OF v Ljubljani vzdržala najtežje preizkušnje v vseh štirih letih boja. Ljubljana ni klonila vse do konca, čeprav so njeni prebivalci izgubili tudi življenja.

Na dan zmage in še mnogokrat v teh enaintridesetih letih, smo bili resnično ponosni na ta čas. Zrasla je nova, velika Ljubljana. Zato ne bomo trpeli, da nam, kdorkoli že, odreka pomen našega deleža v skupnih naporih za uničenje fašizma.

Kakor vsako leto pa smo tudi letos imeli pohod ob žici okupirane Ljubljane. Nekateri so vzeli ta pohod kot neprijetno dolžnost, ki jo morajo čimprej opraviti. Mnogi pa so hodili po tej poti s spoštovanjem. Kajti zavedali so se, da so partizanske poti in žica spomenik hrabrosti in so v čast naši veliki vstaji in revoluciji. Tako se je vrsta ljudi

že dvajsetič zapored srečala na naši veliki športni in politični prireditvi v srcu Slovenije, v Ljubljani. Videli in doživeli smo ponoven pohod, pohod, ki sicer ni prvi, je pa vedno enkrat. Udeležile so se ga prav vse generacije, vse staro in mlado. Najštevilnejši udeleženci so bili

predvsem učenci, dijaki, in študenti, srečali pa so se tudi člani mnogih delovnih kolektivov. Z veseljem smo pozdravili ljudi iz zveze slepih iz vseh koncev Slovenije, priznanje je treba dati mladini iz šole za službo in govrno prizadete, zelo številne pa so bile tudi ekipe različnih šport-

nih društev, ekipe Počitniške zveze, razna planinska društva in taborniki, svojo telesno vzdržljivost in obrambno pripravljenost so pokazali tudi vojaki, miličniki nekaterih ljubljanskih postaj, itd. Predvsem pa ne smemo pozabiti omeniti dolgo pot partizanske marše, ki so se ga udeležile tako ženske kot moški. Spominimo pa se tudi tradicionalnega »teka prijateljstva«. Tako je minil tudi letošnji pohod »Po poteh partizanske Ljubljane«, ki je bil kot XX. kar najbolj veličasten in svečan. K temu so dali še poseben poudarek stari borci slavnih partizanskih brigad, ki so na ta dan s spomini proslavili veliki dan Ljubljane, mesta heroja.

Janez Stupica

XX. tradicionalni pohod »Ob žici okupirane Ljubljane«

Bila je sobota 8. maja. V Tolstovej ulici je bilo praznično vzdušje. Že dvajsetič zapored so se množice ljudi podale na manifestativni pohod »Po poteh tovarštva in spominov«.

Iz Elme se je na startu javilo 16 prijavitelcev. Ko smo oddali izpolnjene prijavne kartone, so nam že na startu podelili spominske značke. Proga je bila dolga 10.000 metrov in je potekala iz Tolstove ulice na Slovenčev, preko železniške proge Ljubljana—Kamnik, ob ograji vodovoda v Klečah, nato po Saveljski cesti do križišča Vodovodne ceste. Od tod dalje mimo Litostroja po Djakovičevi cesti preko Celovške ceste po Šišenski cesti

čez Vodnikovo cesto in po cesti Pod hribom, ter se nadaljevala po Večni poti mimo živalskega vrta do Svetčeve ulice. Od tod dalje smo šli proti Študentskemu naselju, zatem skozi podvoz železniške proge Ljubljana—Postojna, čez Tržaško cesto po Jadranski ulici do izteka na Jamovno cesto, nato smo prekoračili Groharjevo cesto po Mirju do Emonske ceste, čez križišče Aškerčeve, Cojzove ceste, čez Trg francoske revolucije in se po Vegovi ulici napotili skozi cilj, ki je bil na Trgu osvoboditve.

Ob progi je bila organizirana premična zdravstvena služba, ki z našimi fanti ni imela dela. Vsi udeleženci bodo poimensko

objavljeni v spominskem biltenu.

Pohod je bil zaključen ob 11.00 uri na Trgu osvoboditve, kjer je bil tudi sprejem »STAFETE MLADOSTI«.

Branko Weithauser

Ob ustanovitvi foto krožka

Fotografija je danes postala skoraj nujna potreba v življenju kulturnega človeka. Tisočem ljudem daje veliko zadovoljstvo, je kot dokument življenja, ki te vedno spominja na sodelavca ali pri delu in učenju ali kulturno razvedrilo, je prvi korak v oblast umetnosti, je tehniška zabava in končno tudi hoby.

Vedno več ljudi kupuje fotoaparate, kamere in postajajo fotoamaterji, nekateri izmed njih celo profesionalni fotografi, fotoreporterji, fotolaboranti ipd. Ta hitri porast interesa za fotografijo zahteva strokovno pomoč zaradi spoznavanja osnove fotografske tehnike, da bi se ta potomec Leonardove »kamere obskure« — fotoaparata čim bolj koristno uporabil. Ena od pomoči so tečaji, ki jih organizirajo fotoklubi, oziroma fotokino zveza, druga pa bi morala biti literatura.

V naslednjem članku bom skušal odgovoriti na vprašanje, ki si ga vsak dan postavlja na tisoče ljudi:

Kateri fotoaparat naj kupim?

To je prvo vprašanje, ki si ga postavlja vsak fotoamater kadar se odloči za nabavo fotoaparata. V izlozbah trgovin si več dni ogleduje razne tipe fotoaparatorov, študira njihov zunanji videz, usporeja cene, se informira o kakovosti objektivov, proizvajalcu ipd. Vse to spremlja iskanje prijateljev, ki se že ukvarjajo s fotografiranjem z željo, da se dobi strokovno mišljenje, ali pa išče nasvete v trgovinah s fotomaterialom.

Če v trgovini postavite vprašanje prodajalcu, kako »snema« fotoaparat, ki vas je v trgovino privlekel s svojim izgledom in tudi ceno, odgovor bo vedno pozitiven. Verjemite, bo pravilen! To ni navadna trgovska reklama. Z vsakim fotoaparatom se lahko dobro snema, vendar je to v prvi vrsti odvisno od snemalca, od njegovega znanja, da z njimi rokuje motiv in najugodnejše mesto, iz katerega bo fotografiral, a ne izključno od samega fotoaparata. Zelo težko je dati kategorično priporočilo za nakup določenega fotoaparata. O tem morate sami odločiti,

upoštevajoč vaše finančne možnosti in znanje o fotografiji. V tem članku vam bom skušal olajšati to odločitev in nakazati nekatere elemente, ki jih moramo upoštevati pri nakupu fotoaparata. Ne glede na to morate vedeti, da ne boste naredili napake, če kupite kateri koli fotoaparat, upoštevajoč edino svoje finančne zmogljivosti. Vsak fotoaparat, kot tudi najenostavnejša tako imenovana »BOKS — KAMERA« vam bo prinesla mnogo zadovoljstva in radosti, da ohranite drage spomine na lepe predele, po katerih ste hodili, prijatelje, ki ste jih srečali in doživljali, vendar če se boste naučili dobro fotografirati.

Na tržišču so mnogi tipi fotoaparatorov, tudi enaki tipi raznih proizvajalcev. Vse fotoaparate lahko razdelimo glede na format posnetkov v tri skupine:

1. Fotoaparati velikega formata (9x12, 13x18, 18x24 cm).

Fotoaparati velikega formata se uporabljajo v glavnem v profesionalne namene: za snemanje v ateljejih, za portrete, arhitekturo, reklamna snemanja in snemanja v industriji. Nekateri tipi so odlični, univerzalni, zelo dragi in izvrstno opremljeni. Ti so omiljeni pri profesionalnih fotoreporterjih.

Prednosti:

- originalni posnetki so zelo dobro čitljivi;
- jasnost posnetka olajšamo s pomočjo materanega stekla;
- pri večini fotoaparatorov je objektiv izmenljiv;
- v večini primerov so nujni pripomočki profesionalcu.

Pomanjkljivosti:

- so težki in masivni;
- cena posnetka je visoka;
- serijsko snemanje je onemogočeno, ker se fotoaparat polni po vsakem posnetku, kar odvzema čas.

Fotoaparati srednjega formata 3x4, 4x4, 4, 4x6, 4x6,5, 6x6, 6x9, 6,5x11 cm).

Med amaterji so v svetu precej razširjeni fotoaparati srednjega formata. So različnih vrst: »boks« kamere so zelo enostavne in fiksne konstrukcije. So enostavne za uporabo in poceni, kamere z mehomo ali tubosom na izvlečenje ali brez izvlečenja, raznih tipov in izdelave, refleksne kamere vse več osvajajo amaterji. Vsi ti fotoaparati (kamere) so opremljene z napravami za enostavno upravljanje in različna snemanja.

Prednosti:

- originalni posnetki so čitljivi ter prikladni za uporabo v albumu;

— obstaja velika izbira kamer vseh cen;

— z objektivih teh aparatov dobimo predele v daljavi zadovoljivo perspektivo.

Pomanjkljivosti:

— cena posnetka je dražja kot pri malem formatu;

— redkejša možnost zamenjave objektivov;

— posnetki so manj uporabni za projekcije kot diapozitivi, posebno 6x9 cm, ker so dražji.

Foto aparati malega formata (24x24, 24x36 mm).

Kot kamere srednjega formata so tudi kamere malega formata zelo razširjene pri amaterjih in se zaradi ekonomičnosti dela z njimi največ uporabljajo. Čeprav so malega formata, so zelo precizne izdelave ter imajo naprave za različno uporabo. Včasih jih imenujejo »potne beležke«, ki so prikladne za

— ker ima film večje število posnetkov, se večkrat javlja želja za nepotrebnim snemanjem.

Poleg teh treh skupin fotoaparatorov (kamer), ki sem jih omenil, se zadnje čase na tržišču pojavljajo miniaturni fotoaparati, ti morajo naprave kot aparati, ti imajo naprave kot remljeni fotoaparati. Največkrat imajo samo eno diafragmo in je zaradi tega potrebno nastaviti le čas osvetlitve.

Nadaljevanje prihodnjič
Josip Zamuda

Nogomet

V I. kolu občinske spomladanske nogometne lige, so naši nogometaši uspešno prešli prvo oviro. Na novem igrišču v Tomačevem so z visokim rezultatom premagali ekipo Metereološkega zavoda z 9:1. Med našimi so bili najbolj uspešni Bufolin Jože 4, Zver Franc 3, Hojsak Drago 1 in Hardi Gezo 1 zadetek.

Po končanih VIII. kolih bomo sešeli vse dosežene gole in nagradili najuspešnejšega strelca v naši ekipi. V bodoče je zaželeno, da bi našo ekipo bodri- lo več navijačev. Tekme so večinoma ob torkih popoldan, kar pa bomo vedno obveščali po zvočniku.

Fantom želimo čimveč športne sreče in fair igranja, ter čimmanj poškodb.

Weithauser Branko

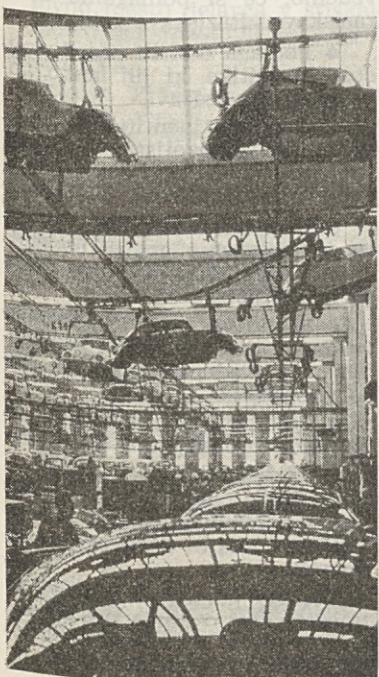
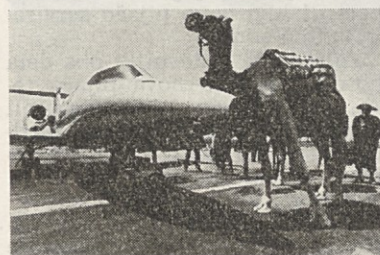
— v večini tipov je vgrajen telemeter za izostritev v isklukamere;

— izdelujejo se pribori za reprodukcijo, mikro in makro fotografijo ipd.;

— posnetki so primerni za projekcijo kot diapozitivi.

Pomanjkljivosti:

- slaba čitljivost originalnih posnetkov — zahteva obvezno povečavo zaradi uporabe v albumu;

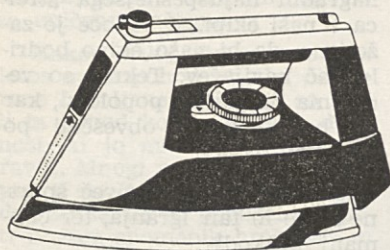
Sedem preprostih poti do ideje o novem proizvodu

Teško bi trdil, da smo v našem jugoslovanskem prostoru zares izvirni pri iskanju idej za nove proizvode. V največjih primerih gremo po najlažji poti in tako se pojavlja na našem tržišču več in več proizvodov, ki jih omogočajo dobro, drago in predrago plačane licenčne pogodbe s tujimi proizvajalci. Podjetja že kar tekmujejo med seboj, kdo sodeluje s pomembnejšo svetovno firmo. Druga pot, po kateri pri nas prihajamo do novih proizvodov, je, da krademo. Krademo ideje za proizvode, ki rastejo izven našega prostora in krademo ideje za iste proizvode eden drugemu. Tako imamo v Jugoslaviji za nekatere izdelke že toliko proizvajalcev, kot jih imajo vse evropske države skupaj. Lastna pot do idej za nove proizvode se nam zdi misteriozna, komplicirana, pa jo bodo morda odkrili vsi ti marketingi, ki bodo nekoliko kasneje razčistili pojme o svojem lastnem delovanju in prišli do tega, kar je **Martin Weinberger** objavil decembra lanskega leta v reviji *Advertising Age*, pod nekoliko prirejenim naslovom:

1. POSLUŠAJTE KRITIKE

Mnogi raziskovalci pravijo, da potrošniki ne znajo povedati, kaj hočejo. Ne verjemite jim. Potrošniki vam pogosto v zelo nedvoumih terminih precizno povedo česa nočejo, kar je pravzaprav njihov način, da nam povedo, kaj hočejo.

V nekaj študijah smo ugotovili, da je potrošnikovo nezadovoljstvo nad trenutno razpoložljivimi proizvodi tako močno in prodorno, da bi lahko koncepte za nove proizvode razvili takoj in preprosto iz tega, kar bi izvedeli iz pripovedovanja potrošnikov. Seveda moramo kasneje ugotoviti, če so ideje tehnično izvedljive. Treba jih je prečesati do najbolj obetajočih in določiti velikost in karakter bodočega trga za vsak proizvod posebej. Ustvarjanje samih idej je temeljilo predvsem na potrošnikovih kritikah. Ne moremo vam navajati posamezna odkritja, ki smo jih raziskovali, toda na primerih lahko pokažemo nekaj hipotetičnih kritik, ki z lahkoto vodijo k novim proizvodom, novim oblikam, novi embalaži ali k novim servisom. Kaj bi napravili, če bi poslušali te kritike?

- »Mučno je, če moraš vedno iskati odpiralč, kadar hočeš odpreti pločevinko s pivom.«
- »Zadnjih nekaj rezin kruha je vedno starih, preden pridem do tega, da jih pojem.«
- »Včasih diši moj deodorant močnejše kot parfum, ki ga uporabljam.«
- »Pogosto se mi zgodi, da zaklenem ključke svojega avtomobila v avtomobil.«

• »Nič me bolj ne razdraži kot to, da moram na dolgem poletu gledati film, ki sem ga že videl.«

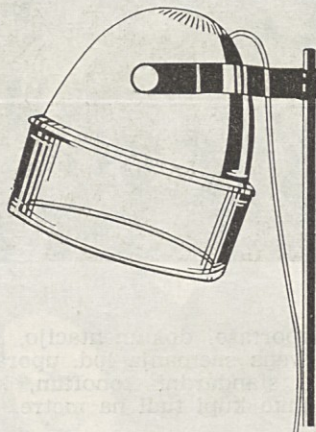
Morda bi poizkušali razviti pločevinko za pivo s samoodpiralčem, zavili bi vsako rezino kruha posebej, napravili bi deodorant brez vonja, razrešili bi problem z avtomobilskim ključem, na poletu bi predvajali več filmov. Morda bi razmislili o večih rešitvah istega problema. Kakorkoli že, naj vam bo evidentno, da so kritike ploden izvir idej za nove proizvode.

2. RAZVESELJIVA ZADOVOLJSTVA

V redu, predvidevamo, da v vaši kategoriji proizvodov ni kakšnih posebnih nezadovoljstev. Vsakdo ima rad proizvod, ki ga uporablja. V tem primeru temeljijo ideje o novih proizvodih na teh zadovoljstvih. Na primer:

Če ljudje pijejo zjutraj kavo, da bi se zdravili in pijejo oranžni sok, ker ima hranilno vrednost, zakaj ne bi razmišljali o:

- kavi s hranilno vrednostjo ali...
- oranžnem soku, ki drami iz zaspanosti ali...
- o novem proizvodu, ki napravi oboje: zbudi in ima hranilno vrednost.

Poleg tega, če smo raziskali, da ljudje radi pijejo vročo kavo, da se ogrejejo v zimskih dneh, bomo lahko novo pijačo servirali vročo.

Ali, če se zdi ljudem neudobno, da pripravljajo vročo kavo, bomo lahko novo pijačo servirali tudi hladno.

Ali, da bi zadovoljili oba dela potrošnikov, bo nova pijača takaka, da jo bodo lahko servirali vročo ali hladnovročo ali hladno. Tako bo poskrbljeno za toploto, kadar bo potrebna, in za udobnost, ko jo bodo hoteli.

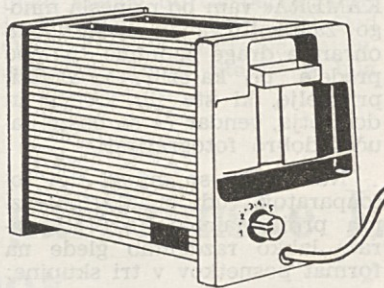
Seveda je vse to na nek način prepoenostavljeno; nekatere kombinacije tehnično niso izvedljive, ali jih preprosto nočemo (zdravilo z dobrim okusom bi se nam morda zdelo neefektivno, prav tako dobro dišeči amonijak). To seveda ne zavrača dejstva, da je kombiniranje zadovoljstev pogosto produktivna, uporabna in donosna pot do razvoja novih proizvodov.

3. KRAJA

Ljudje, ki delajo dolgo časa z določenimi kategorijami proizvodov, si nadenejo plašnice.

Prečesali so že vsa zadovoljstva in vsa nezadovoljstva v okviru lastnih proizvodov, dlje pa ne vidijo. Zakaj ne bi iskali ta zadovoljstva v drugi kategoriji proizvodov. Na primer:

• Če Marlboro dela iz kadilcev može in če Eve poskrbi, da se žene počutijo bolj ženske, zakaj ne bi isto napravili s kavo? Pivom? Brezalkoholno pijačo?

• Če vas brezalkoholne pijače napravijo mlade, lahko stori isto določen vonj? Letalska družba? Banka?

• Če lahko najdete prijatelja v banki, zakaj bi ga ne na bencinski črpalki? Pri trgovcu z avtomobili? V supermarketu?

• Če Avon prodaja kozmetiko od vrat do vrat, bi lahko prodajali bencin (privatniki) od garaže do garaže? Gospod, potrebujete orodje za popraviljanje avtomobila?

Vse to je ena od poti, kako priti do svežih idej: dobro si oglejte reklame in tržišče za ostale kategorije proizvodov. Z vsemi temi idejami se oplojujemo tudi drugi, morda bi prinesle denar tudi vam. Bi ukradli katero?

4. SPOSOJA

Mislite, da potrošniki uporabljajo proizvod točno na način, ki ste si ga izmislili? Morda. Toda zelo pogosto bo potrošnik našel uporabno vrednost v vašem proizvodu, o kateri niste niti sanjali. Sposodite si te uporabne vrednosti in jih prodajte drugim. Na primer:

• Nekateri potrošniki pečejo iz krušne moke obeske za novoletno jelko.

• Nekateri mladoletniki uporabljajo za sončenje jod in otroško olje.

• Nekatera dekleta si delajo iz jabolčnih pečk ogrlice.

• Nekateri si hitro ozdravijo nahod tako, da si popršijo v nos osvežilec prostorov.

Z drugimi besedami se mnogo starih proizvodov uporablja na nove načine. Potrošniki si sami »delajo« nove proizvode iz dneva v dan. Če ugotovite, kaj vse delajo z njimi, si boste lahko njihove ideje izposodili.

5. POSTAVITE SE NA GLAVO

Včasih lahko ustvarimo novo idejo za proizvod tako, da obstoječo namembnost proizvoda postavimo na glavo. Na primer:

Če kavo množično uporabijo zato, da se predramijo, zakaj ne bi našli pijačo, ki bi se množično uporabljala, da bi zaspali?

Ali, če potrošniki prilijejo mleko kavi, da bi izboljšali okus

kave, zakaj jih ne bi prepričali, da bi dodajali kavo mleku, da bi izboljšali njegov okus?

Stvari izgledajo malo drugačne, če stojite na glavi in če ne izgubite ravnotežja. Prišli boste do nekaj novih idej o proizvodih, če si boste ogledali svet na ta način.

6. BODITE UPORNI

Denimo, da je vaš proizvod v odnosu do drugega na drugem mestu. Morda ga lahko napravite za proizvod številka 1.

Poglejte, kako to napravite:

1. Vprašajte najprej potrošnike, katere vrste blaga ali proizvode bi uporabljali, če bi ne bilo na tržišču obstoječih. (Predpostavljamo, da ni cigaret, ali bi kadili cigare?)

2. Potem ugotovite, kakaj gosteje ne uporabljajo »nadomestni« proizvod (cigare se preveč oślinijo, če jih imate dalj časa v ustih).

3. Razvijte proizvod, ki je boljši od nadomestnega proizvoda (cigare s špicom) in boste morda dosegli, da bo potrošnik uporabljal izboljšani proizvod kot prvi in ne kot »nadomestek«. Da bi to primerno napravili, ne boste samo ugotovili, kaj »nadomestnemu« proizvodu primanjkuje, kar izdelek, ki ga običajno uporabljajo, ima. Prav tako morate odkriti, če ima »nadomestni« proizvod kakšne prednosti, ki primanjkujejo proizvodu običajne uporabe. Potem boste poudarili pozitivno in eliminirali negativno.

In zdaj smo tu. Šest poti imamo, po katerih lahko razvijamo ideje o novih proizvodih. Nič skrivnostnega, nič zamotnega; ni potreben ne vem kakšen doktorat. Ali je mogoče, da dobre, uporabne in celo dobičkonosne ideje ustvarimo na tako preprost način? Prepričan sem, da lahko.

Kakšno vlogo igrajo pri tem raziskave? Prepričan sem, da raziskave lahko in moramo uporabiti kot zaščitni mehanizem, ki pomaga identificirati najbolj obetajoče ideje in te bomo nekoč realizirali.

Zares, vsak trik, ki je opisan v tem prispevku, lahko laže izvedemo, če si pomagamo še z raziskavo. Raziskava lahko:

• Pomaga odkriti nezadovoljstva in kritike, ki jih lahko novi proizvod ozdravi.

• Pomaga identificirati perspektivna zadovoljstva in služi kot posrednik pri razvrščanju ugodnih zadovoljstev.

• Pomaga odstraniti plašnice, ki prikrivajo pogled na užitek in ki jih nudijo druge kategorije proizvodov.

• Odkriva nove uporabne vrednosti pri obstoječih proizvodih in te vrednosti si potem lahko sposodimo.

• Preskrbi portret užikov, ki jih lahko opazujemo, če se postavimo na glavo.

• Vam pove, zakaj ni vaš proizvod številka ena in poišče poti, ki vodijo iz drugega na prvo mesto.

Končno pomaga raziskava iz množice idej o novih proizvodih izluščiti tiste z najbolj obetajočim tržnim potencialom.

Kadrovska kronika

Odšli iz podjetja marec — 1976

LENDAVA

Soke Janez, delavec na stiskalnicah, invalidsko upokojen z dnem 22. 3. 1976

Šolčič Marija, delavka v stiskalnicah, upokojena z 31. 3. 1976

ČATEŽ

Dimec Ivanka, delavka v vrtalnici, sporazumno razrešena 22. 3. 1976

GALVANIKA

Vidakovič Nenad, na delovnem mestu v galvaniki, sam zapustil delo 16. 2. 1976

BRUSILNICA

Forjan Darinka, razporejena na del. mesto v brusilnici, sama zapustila delo 20. 1. 1976

OTK

Ignjatovič Miodrag, na delovnem mestu kontrolorja, upokojen s 31. 3. 1976

OP

Starič Jožica, na delovnem mestu pripravljalec podatkov, razrešena 31. 3. 1976

GPP

Berdajs Irena, na delovnem mestu likvidatorja računov, razrešena 25. 3. 1976

KADROVSKO UPRAVNI SEKTOR

Brečko Zinka, na delovnem mestu administratorja, razrešena 20. 3. 1976

Sprejeti na delo v marcu 1976

ORODJARNA

Vasilič Branko, strojni ključavničar, sprejet na delo 2. 3. 1976

Žabkar Dušan, razporejen na delovno mesto skladiščnika, delo nastopil 4. 3. 1976

ŠTANCE

Jalovec Jože, delavec, razporejen na delovno mesto transportnega delavca, delo nastopil 2. 3. 1976

Kožman Zvonimir, ključavničar, razporejen na delovno mesto izmenovodje, delo nastopil 15. 3. 1976

ČATEŽ

Barle Ignac, razporejen na delovno mesto izmenovodje, delo nastopil 1. 3. 1976

Smrke Alojz, razporejen na delovno mesto delavca v stiskalnicah, delo nastopil 1. 3. 1976

LENDAVA

Bogdan Franc, razporejen na delovno mesto delavca v stiskalnicah, delo nastopil 1. 3. 1976

SPLOŠNI ODDELEK

Krajncič Peter, razporejen na delovno mesto gospodarja, delo nastopil 19. 3. 1976

SPREJETI NA DELO V MARCU 1976

ORODJARNA

Vasilič Branko, strojni ključavničar, sprejet na delo 2. 3. 1976

Žabkar Dušan, razporejen na delovno mesto skladiščnika, delo nastopil 4. 3. 1976

ŠTANCE

Jalovec Jože, razporejen na delovno mesto transportnega delavca, delo nastopil 2. 3. 1976

Kožman Zvonimir, ključavničar, razporejen na delovno mesto izmenovodje, delo nastopil 15. 3. 1976

ČATEŽ

Berle Ignac, razporejen na delovno mesto izmenovodje, delo nastopil 1. 3. 1976

Smrke Alojz, razporejen na delovno mesto delavca v stiskalnicah, delo nastopil 1. 3. 1976

LENDAVA

Bogdan Franc, razporejen na delovno mesto delavca v stiskalnicah, delo nastopil 1. 3. 1976

SPLOŠNI ODDELEK

Krajncič Peter, razporejen na delovno mesto gospodarja, delo nastopil 19. 3. 1976

ODŠLI IZ PODJETJA V APRILU 1976

DSSS — PRS

Ferme Marija, na delovnem mestu programerja, razrešena v odpovednem roku 7. 4. 1976

TOZD ELEKTROMATERIAL — ČATEŽ

Korelc Leopold, na delovnem mestu stiskalca, delo zapustil sam 1. 4. 1976

TOZD GOSPODINJSKI APARATI

MONTAŽA

Zupančič Ljudmila, na delovnem mestu monterke, sporazumno razrešena 16. 4. 1976

Strmšek Marija, na delovnem mestu monterke, delo zapustila sama 19. 4. 1976

ŠTANCE

Teminovič Ana, na delovnem mestu štancarke, sporazumno razrešena 20. 4. 1976

VRTALNICA

Bogdanovič Vera, na delovnem mestu vrtalke, sporazumno razrešena 30. 4. 1976

POVRŠINSKA OBDELAVA

Pantelič Danica, na delovnem mestu snažilke, delo je sama zapustila 19. 4. 1976

TOZD — TRANSFORMATORJI

Šturm Marija, razporejena na delovno mesto monterke je upokojena s 30. 4. 1976

NOVOSPREJETI DELAVCI V APRILU 1976

TOZD GOSPODINJSKI APARATI

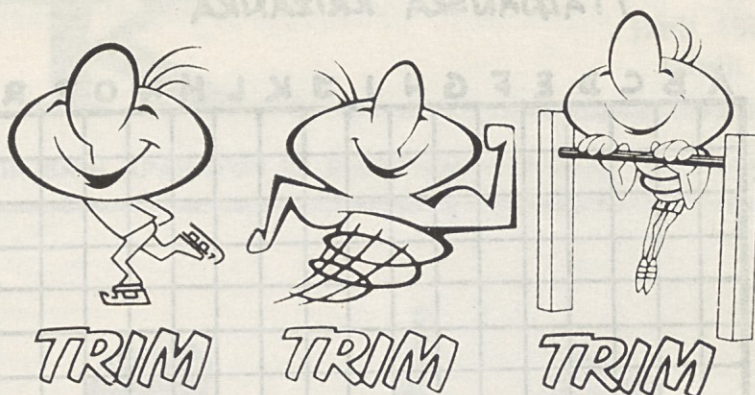
POVRŠINSKA OBDELAVA

Vidojivič Živojin, razporejen na delovno mesto v galvaniki, delo nastopil 1. 4. 1976

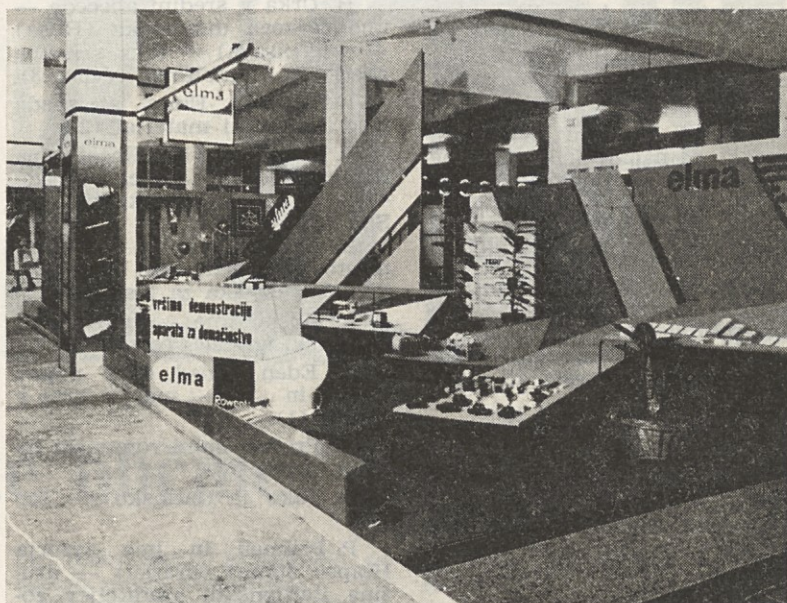
Gomzi Stanislav, razporejen na delovno mesto v brusilnici, delo nastopil 12. 4. 1976

DSSS — EKONOMSKO FINANČNI SEKTOR

Presetnik Marija, razporejena na delovno mesto knjigovodje, delo nastopila 12. 4. 1976

Lepo urejen razstavni prostor pritegne pozornost obiskovalcev

DOPISUJTE

V

NAŠE

GLASILO

Glasilo STIK izdaja delovna skupnost ELMA — tovarna gospodinskih aparatov in elektromateriala Ljubljana — Črnuče. Ureja ga uredniški odbor, izhaja enkrat mesečno.

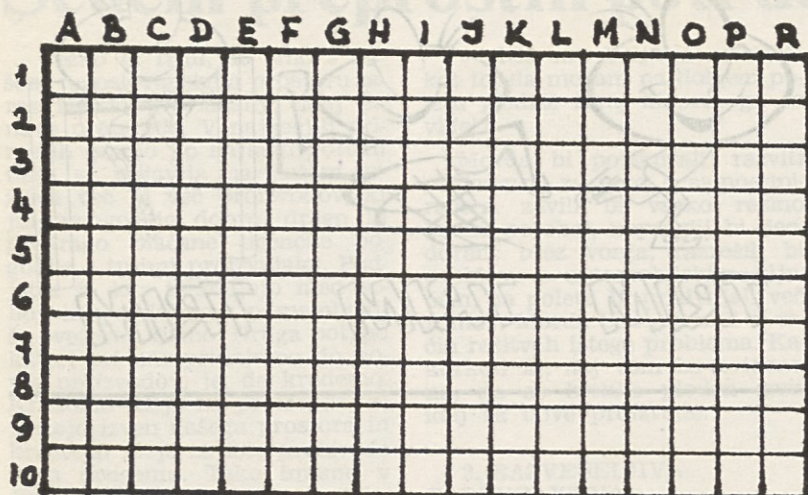
Odgovorni urednik:

Milan Vukašinovič

Telefon: 343-271

Rokopisov ne vračamo.

Tisk: Tiskarna LJUBLJANA v Ljubljani

ŠTEVILO ČRNIH POLJ ZNAŠA: 27/

ITALIJANSKA KRIŽANKA

NAVODILO ZA REŠEVANJE

Ta zvrst križanke se rešuje podobno kot navadna križanka. Razlika je v tem, da morajo reševalci sami pravilno postaviti črna polja. Koliko je črnih polj pri vsakem vprašanju (vodoravno oziroma navpično) je razvidno iz številke v oklepaju.

Število črnih polj navedite pod križanko.

VODORAVNO:

1. Važen gospodarski pripomoček (proizvod Elme) — proizvod Elme, ki spada med vodotesni material (1).

2. Kratica za angleški enotni svet, sistem ZN za organizacijsko posredovanje informacij — kemična oznaka za uran — letalec (2).

3. Papiga iz Avstralije — vrba — manjši kraj na jugu Švedske v bližini jezera Siljan — samoglasnik (3).

4. Kemična oznaka za žveplo — tovarna v Celju — novozeleandski domačin — boginja nesreče — rimska številka 1000 (4).

5. Tovarna v Škofji Loki — lahko obuvalo — vrhunski športnik — črka s konca abecede (3).

6. Pustinja v Mavretaniji — kemična oznaka za dušik — homogeno telo pravilne oblike iz anorganske ali organske snovi, ki je nastalo v naravi ali umetno (2).

7. Kratica za boksarsko društvo — nastajanje ionov — avtomobilska oznaka Makarske (2).

8. Otok na jugu Japonske — beograjski časopis — kemična oznaka za ogljik — reka v Argentini — konec šahovske igre (4).

9. Orodje za oranje njive — rimska 100 — gospod (češko) — kratica za ljudsko republiko — Japonski smučarski skakalec (4).

10. Nasilnež — natrijev karbonat — ustanovitelj Perzijske države (2).

NAVPIČNO:

A. Ena izmed zveze Beneluksa (0).

B. Italijanska petrolejska družba — zasebnik ladij (1).

C. Jezero v Kanadi — ilovica (1).

D. Manjši kraj ob Prespanskem jezeru — reka v Rusiji (1).

E. Podolgovat peščen nasip (ital.) — doba — kemijski znak za jod (2).

F. Znamka nemškega avtomobila — vrsta ptice pevke (1).

G. Ime in priimek avtorja Cvetje v jeseni (kratici) — ime hrvaškega komediografa, avtorja Dundo Maroje — črka v sredini abecede (2).

H. Črka v sredini abecede — ime češkega duhovnika (Husa) — orig. pisava) — črka s konca abecede — Ludolfovo število (3).

I. Proizvod Elme, ki spada med vodotesni material (2).

J. Rimska pet — klinastorepa papiga — črka s konca abecede — avtomobilska oznaka za Novi Sad (3).

K. Kazalni zaimek — manjše mesto v južnem delu Indije — kemična oznaka za kisik (2).

L. Moško ime — mariborski gledališki igralec (Tovornik) (1).

M. Eden izmed dveh popov (Špira in ...) — manjši kraj v Keniji (1).

N. Profesionalni romunski teniški igralec (3).

O. Tako je (latinsko) — čar (1).

P. Priimek in ime avtorja Hlapec Jernej (kratici) — družina italijanskih graditeljev go dal (3).

R. Zbiralnik, rabi za uskladiščenje električne energije v obliki kemične energije (0).

KRIŽANKA

VODORAVNO: 1. vrsta glagola (latinsko), 8. gorska cvetlica, 9. izdelovalec salam, 10. starorimski založnik, 11. simbol za radon, 13. starocerkveni glas, 15. dva šumnika, 17. poljska cvetlica, 19. stavčni člen (osebek — latinsko), 22. kraj ob cesti Ljubljana—Celje, 23. frizerski preparat.

NAVPIČNO: 1. grška boginja plodnosti, 2. stran, 3. mineral (Ta), 4. raztelesjevanje, 5. okrajšano moško ime, 6. prvi letalec, 7. pristanišče ob Črnem morju, 12. pritok Kamniške Bistrice, 14. popust pri ceni, 16. Vdab, 18. žival z dragocenim krznom, 20. jarek (tunel), 21. polt.

Alojz Božič

